

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و
مقابله با فساد»
(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

لایحه فوق الذکر، مبنی بر تمدید مدت اجرای آزمایشی «قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد» تا پایان شهریور سال ۱۳۹۸، در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۶ به تصویب مجلس رسید و در راستای اصل ۹۴ قانون اساسی نزد شورای نگهبان ارسال شد. لکن شورای نگهبان در چند ایراداتی را به این مصوبه وارد نمود. از این رو کمیسیون محترم در مقام رفع این ایرادات، اصلاحاتی را در مصوبه مجلس اعمال و جهت تصویب به صحن علنی مجلس ارسال نموده است.

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال چهارم

بررسی مصوبه کمیسیون

«لایحه ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد» که طبق اصل هشتماد و پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به صورت آزمایشی تصویب و نهایتاً در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۲/۲۹ مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت سه سال موافقت کرده بود پس از ارسال نزد شورای نگهبان با ایرادات و ابهامات متعددی مواجه گردید (نظرات شماره: ۸۷/۳۰/۲۷۲۸۸ مورخ: ۱۳۸۷/۳/۲۲ و شماره: ۸۷/۳۰/۲۷۲۹۶ مورخ: ۱۳۸۷/۳/۲۲). کمیسیون اجتماعی مجلس (به عنوان مرجع تصویب این قانون آزمایشی) به منظور رفع این ایرادات و ابهامات، اصلاحاتی را در مصوبه سابق خود در مورخ ۱۳۸۷/۷/۱۴ اعمال و مجدداً نزد شورای نگهبان ارسال نمود. شورا در اظهار نظر جدید خود برخی از ایرادات گذشته را کماکان باقی و برخی ایرادات جدید نیز به اصلاحات صورت گرفته، وارد دانست (نظر شماره: ۸۷/۳۰/۲۹۲۴۴ مورخ: ۱۳۸۷/۸/۲۷). در این مرحله مجلس در راستای اصل ۱۱۲ قانون اساسی با اصرار بر نظر خود، مصوبه کمیسیون اجتماعی را نزد مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال نمود. مرجع مزبور نیز با اصلاحاتی در برخی مواد مورد ایراد و برخی مواد دیگر، لایحه مزبور را به تصویب رساند (۱۳۹۰/۸/۷). قانون مزبور در یک نوبت پس از انقضای مهلت آزمایشی، توسط مجلس تمدید گردید که مصوبه مزبور از سوی شورا مغایر اصل ۱۱۲ قانون اساسی شناخته شد و در نتیجه نزد مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال گردید و نهایتاً در مورخ ۱۳۹۴/۸/۲۳ مجمع مصوبه ای به شرح ذیل تصویب نمود:

شماره ثبت:

۳۸۸

شماره چاپ:

۱۴۴۲

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۳/۲۹

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۶۴۸۹

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۴/۱

«ماده واحده- مهلت اجرای آزمایشی قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰/۸/۷ از تاریخ انقضای مهلت اجرای آزمایشی قانون مذکور به مدت سه سال و نیم تمدید می‌شود. مراتب برای طی مراحل قانونی ابلاغ می‌گردد». حال پس از انقضای مهلت تمدید شده، مجدداً براساس مصوبه حاضر، مجلس در مقام تمدید قانون آزمایشی مزبور برآمده است، لکن برخلاف رویه سابق، شورای نگهبان در این مرتبه وارد بررسی ماهیت قانونی شده است که پیشتر به تصویب مجمع رسیده است. شایان ذکر است شورای نگهبان در نوبت گذشته تمدید چنین قانونی را با استظهار به اینکه به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده بود مستلزم تصویب توسط

همان مرجع دانسته بود. حال با عنایت به این مقدمه به بررسی مصوبه کمیسیون از جهت رفع ایرادات شورای نگهبان خواهیم پرداخت.

۱. شورای نگهبان در اولین بند از نظر خود در ماده (۶) قانون، عبارت «و در غیر این صورت پرونده را مختومه نماید» را از این جهت که معلوم نیست آیا نافی صلاحیت سایر مراجع قانونی می‌باشد یا خیر، واجد ابهام دانسته است. با این توضیح که مطابق ماده مزبور «هیأتی ... تشکیل می‌شود تا پس از رسیدگی و تشخیص موارد مطروحه درباره افراد مشمول ماده (۵) این قانون، گزارش مستدل و مستند خود را از طریق دبیرخانه برای رسیدگی به قوه قضائیه پیشنهاد و در غیر این صورت پرونده را مختومه نماید ...».

کمیسیون به منظور رفع این ابهام، عبارت «مختومه نماید» را به عبارت «بایگانی نماید» که این امر نافی صلاحیت سایر مراجع قانونی نمی‌باشد اصلاح نموده است و در نتیجه ابهام مزبور، به دلیل عدم اشاره به «مختومه شدن» پرونده و تصریح به امکان رسیدگی توسط سایر مراجع به نظر رفع شده است.

۲. ماده (۱۷) قانون مزبور برخی حمایت‌های قانونی را برای اشخاصی که تحت عنوان مخبر یا گزارش دهنده فعالیت می‌کنند، پیش‌بینی نموده است و مطابق تبصره همین ماده «اشخاص فوق در صورتی مشمول مقررات این قانون می‌شوند که اطلاعات آنها صحیح و اقدامات آنان مورد تأیید مراجع ذی صلاح باشد». حال شورای نگهبان در دومین بند از ایرادات خود، تبصره ماده (۱۷) را از این جهت که آیا گزارش‌دهندگانی که اطلاعات آنها صحیح می‌باشد ولی غیرقابل اثبات است مشمول احکام این ماده می‌شوند یا خیر، واجد ابهام دانسته است. لذا کمیسیون محترم به منظور رفع این ابهام، عبارتی را به انتهای تبصره ماده (۱۷) الحاق نموده که براساس آن چنین اشخاصی حتی اگر گزارش آن‌ها منجر به اثبات جرم یا تخلف نشود نیز مشمول مقررات این قانون می‌شوند. لذا به نظر اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان می‌باشد.

۳. شورای نگهبان در سومین بند از اظهارنظر خود اطلاق حکم ماده (۲۸) قانون را نسبت به دستگاه‌هایی که در قانون اساسی دارای وظایف خاص می‌باشند، مغایر اصولی چون ۵۷، ۶۰، ۱۵۶، ۱۷۰ و ۱۷۳ قانون اساسی دانسته است. همچنین در تبصره این ماده، تصویب آیین‌نامه توسط سران سه قوه را مغایر اصول ۱۳۸ و ۱۵۸ قانون اساسی شناخته است.

با این توضیح که ماده مورد ایراد، ناظر به وظایف شورای دستگاه‌های نظارتی می‌باشد. در این خصوص کمیسیون محترم بر متن فعلی قانون اصرار ورزیده است و در نتیجه در صورت تصویب این موضوع در صحن مجلس و پس از ارسال نزد شورای نگهبان و رفع ابهام در خصوص موارد ابهامی قبلی، در راستای اصل ۱۱۲ قانون اساسی نزد مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع خواهد شد.

نتیجه‌گیری

باعنایت به توضیحات مطروحه اگرچه در نوبت اول تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سال ۱۳۹۴، شورای نگهبان بدون ورود به جزئیات قانون، تمدید چنین قانونی را با عنایت به تصویب اولیه آن از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام، بر عهده همین مجمع دانست، لکن در این نوبت شورای نگهبان نسبت به متن مصوبه موجود ورود نموده و ایراداتی را نسبت به مصوبه سابق مجمع در این خصوص وارد نموده است و در واقع به‌عنوان مصوبه‌ای جدید تلقی، و اقدام به بررسی آن کرده است. از این رو کمیسیون محترم نیز متن مصوبه موجود را در مواردی اصلاح و در یک مورد نیز نسبت به مصوبه سابق اصرار نموده است که به نظر اصلاحات صورت گرفته رافع ابهامات شورای نگهبان در خصوص مواد (۶) و (۱۷) تلقی شده و در خصوص ماده مورد اصرار نیز در راستای اصل ۱۱۲ قانون اساسی، در صورت تصویب به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع می‌گردد.